1943 JUN. 23

ORSZÁGOS LUTHER SZÖVETSÉG
EVANGÉLIKUS TEMPLOMOK SZERKESZTŐSÉGE
Budapest, IV., Bástya-utca 12
Telefon: 187—455

Határidős! Egyházi közérdekből nagyon fontos!

Tiszai egyházkerület
Erdélyi egyházmegye

Nyilv. sz. 128/1943. 368.
Zselyk egyházközség
u. p. Sajónagy falu vármegye

Az evangélikus templomok adataira vonatkozó kérdőív.

AZ EGYHÁZKÖZSÉG.

1 Mikor alakult az egyházközség? A reformáció korában

Anya- társ-, missziói-, leány, vagy fiókegyházközség-e? Anyaegyházközség

Az egyházközség lélekszáma? 494

Jelent-e meg az egyházközség történetéről könyv, füzet, ismertetés? Ha igen, kérjük címünkre megküldeni. (Kívánatra visszaküldjük.) Nem jelent meg; de adatok a most folyó canonica visitatio jegyzőkönyvében találhatók.

A TEMPLOM.

2. Van-e temploma? Van.

Több temploma is van? Csak egy van.

Melyik temploma hol van? A község közepén egy dombon.

Eredeti evangélikus templom-e, vagy előbb más egyházé volt? Eredeti

A templom mikor épült? (Mettől-meddig épült?) 1866–1867

A templomépítés történetének főbbadatai és főbb mozzanatai

Miután a régi templom, melyről semmi közelebbit nem tudunk, használhatatlan állapotba jutott, az egyházközség 1862-ben elhatározta, hogy uj és nagyobb templomot épít. Ennek és az 1802 vagy 1804-ben épült torony javitásának költsége 7110 o.é. forint volt. A szükséges anyagot az egyház adta. Ennek értékét leszámítva, az épitő mesternek a templomért 3023 frt 27 kr.-t fizetett; a torony javitásért 905 frt 78 kr. A költségek fedezetére a hívek 1863 és 1864-ben minden gabonából dézmát (1/10 rész) adtak; valamivel a Gustav Adolf Egylet is hozzájárult.

Ki volt a templom tervezője, építője? Lenk Vilmos épitő mester

Újabb templom esetén ki volt ennek tervezője, építője? —

Korábban volt-e más temploma az egyházközségnek? Volt

Mit tudnak róla? Csak annyit, hogy nem volt a toronnyal egybe épitve, mint a mostani, bár nagyjából ugyanazon a helyen állott.

Az üldözések idején hány templomot vettek el, a jelenlegi templom tehát hányadik temploma? Az üldözésekről itt nem tudnak.

Újonnan épült-e a templom, vagy a régi átépítése? Ujonnan épült

Mostani alakját mikor nyerte? Mikor epitették.

A TEMPLOM KÜLSEJE.

3. Milyen a templom külső falazata? világos drapp színű, sima, világos abb párkányokkal.

Támpillérei, oszlopzata, vannak-e rajtuk díszítések, feliratok, domborművek, ábrázolások, mit vagy kit ábrázolnak? Nincsenek

Alkalmaztak-e itten keresztyén jelképeket (szimbólumokat), mit ábrázolnak azok és hol foglalnak helyet? Nem

4. Vannak-e a templomra vonatkozó rajzok, tervek (építészeti tervek), alaprajzok, képek, leírások, stb.? Nincsenek

Megjelentek-e ezek írásban, vagy nyomtatásban és hol? Ha igen, kérjük címünkre megküldeni. (Kívánatra visszaküldjük.)

Műemlék számba vehető-e a templom? Nem

5. A torony.

A templomnak van-e tornya? Van

Mikor épült a torony? (Mettől-meddik épült?) 1802 vagy 1804.

A torony egybe van-e építve a templommal? Igen

Külön áll-e?

A torony stílusa elüt-e a templom stílusától? Nem

A tornyon vannak-e díszítések, ábrázolások, keresztyén jelképek (szimbólumok?) Nincsenek

Mit ábrázolnak?

Ki volt a torony tervezője? Nem tudni

Ki volt az építője?

Műemléknek tekinthető-e? Nem

6. A harangok.

A harangok száma: 2

Nevezetesen, értékesebb harangok: értékesebb egy harang.

Mikor készültek? Ez 1675-ben készült.

Mi a nevezetesebb harangok jellegzetessége? (Ábrázolása, felirata, tudnivalók róluk:) Az értékesebb harang, sulya 83 kg. Felirata: „Ez harangot csinaltata Majarosi János 1675."

7. Van-e harangjáték? Nincs

Mit játszik?

Mikor készült? Tervezője:

8. Ha nincs torony, harangláb van-e és hol?

Milyen a harangláb?

Van-e művészi jellege és mi? (Faragás, díszítése, keresztyén jelképek, (szimbólumok) stb.

9. A kápolna.

Van-e külön kápolna? Nincs

Mikor épült?

Alkotója:

Berendezése, műértékei? (Leírása mint a templomnál.) .....

10. **Van-e külön keresztelő kápolna?** Nincs

Hol van? .....

Mikor épült? .....

Alkotója: .....

Berendezése, műértéke: (Leírása mint a templomnál.) .....

11. **Van-e sekrestye?** Van

Van-e a sekrestyének külön oltára, oltárképe, feszülete? Nincs

Alkotóik: .....

Koruk: .....

A sekrestye berendezése, műértékei? (Leírása mint a templomnál.) Nincs berendezve. A oltár leitók, takarító eszközök, terdeplők stb. állnak benne

A TEMPLOM BELSEJE, BERENDEZÉSE, FELSZERELÉSE.

12. **A templom belső tere.**

Milyen a templom alaprajza? (téglalapos, négyzetes, köralakú, sokszögű stb., hosszhajós, többhajós, kereszthajós, egytermes-e, többtermes-e, van-e külön oltártere?) Téglalapos; az oltár körüli rész ötszögű

Hol van az oltár? (Az oltártérben vagy a gyülekezeti térben áll-e?) A oltártérben

Hol van a szószék? A oltártér és gyülekezeti tér találkozásánál az oltártól balra

Hol van a keresztelő medence? az oltártérben közepen

Hogyan vannak elhelyezve? .....

A templom főbb méretei? .....

Belső hossza 30 méter

Belső szélessége 11 "

Belső magassága 14 " (csak a rendelkezésre álló tudott adatokat, vagy csak könnyen megmérhető esetben kérjük.)

A templom befogadó képessége? 400

A templom összes ülőhelyeinek száma? 430

Ebből a földszinten van 392

Ebből a karzaton van 38

Hogyan állnak a padok az oltárhoz, vagy a szószékhez viszonyítva? (A padok az oltár, vagy a szószék felé állnak-e, kézirajzzal is felvázolható.) A padok közül 43 az oltár felé áll; 10 pad és a karzati padok a hosszanti falak mentén haladnak, tehát ezek fele a szószék felé néz, másik fele a szószékkel ellenkező fal felé.

Milyen a templom belső falazata, oszlopzata, van-e rajta díszítés, ábrázolás, / dombormű, ige, felírás, vagy falfestés? Belső fala sima, fehérre meszelt; a mennyezet félkör alakú ívekben fut össze. Csupán 2 fabetűs van az orgona karzat alatt.

A dombormű, vagy festés ábrázoló vagy csupán díszítő jellegű? .....

Felhasználtak-e itt keresztyén jelképeket? (szimbólumokat.) .....

Mit ábrázolnak azok és hol foglalnak helyet?

Alkotójuk:

Koruk:

Műemlék-számba vehetők-e?

Milyen a templom mennyezete?

Miből készült? (Sik, boltozatos, kazettás, fából, téglából, vasbetonból stb.)

Van-e a menyezeten díszítés, stukkozás, festés, ábrázolás, keresztyén jelképek? Boltozatos, téglából

Be van vakolva és fehérre mennelve, mint az egész belső fal.

Hogyan vannak elhelyezve, befoglalva és mit ábrázolnak?

Műemlék-számba vehetők-e?

Van-e a templomban karzat, Van

Hány karzat van, hogyan vannak elhelyezve? 3. Egy az oltárral szemben, kettő a hossz falak mentén.

Milyen a karzat díszítése, festése, domborművei s azok ábrázoló, vagy csupán díszítő jellegűek-e? Mit ábrázolnak? Hol foglalnak helyet? Felhasználtake- itt keresztyén jelképeket? A karzat barnára van festve olajos festékkel

Énekszámtáblák: 2 db jelentéktelen feketére festett fatábla

13. Templomablakok, üvegfestmények.

díszítésük, ábrázolásaik, alkotási idejük, szerzőjük, adományozóik, felirataik.

Az ablakok felkörben végződnek fent. Körönseges üvegből, festés, festmény nélkül.

14. Világítják-e a templomot,

ha igen, mivel? (Villany, gáz, petróleumégőkkel, gyertyákkal, stb.) Gyertyákkal

15. Templomi csillárok és karégők.

Mely korból valók, készítőjük, anyaguk, díszítésük, ábrázolásaik, jelképek, készítési idejük. A XIX. század második feléből. Egy csillár bronz, 3 db. rézből van.

16. Az oltár.

Fel van-e emelve lépcsőkkel? Kétlépcsős dobogó van az oltár előtt

Körül van-e rácsozva? Nincs

Milyen a rácsozása? —

A rácsozás díszítése (jelképei): —

Van-e körüljárója? (Körüljárják-e úrvacsora osztáskor.) Körüljárják

Az oltár formája: önálló asztaloltár-e, vagy felépítményes oltár-e képpel, vagy pedig felépítményes, képpel és szószékkel egybeszerkesztett oltár-e?

Felépítményes oltár képpel

Mikor készült az oltár? 1876-ban

2

Alkotója? .....

Anyaga: (márvány, kő, tégla, fa, stb.) Fa

Milyen az oltár felépítménye: (kerete, vagy oszlopzata) Az oltár képtől jobbra-balra egy-egy ajtónárny szerű oltár rész van, a tetején csúcsos épitmény. Festés: fehér, kék és arany.

Van-e az oltáron, talapzatán, oldalán, asztalán, felépítményén díszítés, ábrázolás, dombormű, keresztyén jelképek és mik azok? .....

17. Az oltárkép

Mit ábrázol? Krisztust álló alakban kezében kehellyel

Eredeti-e vagy másolat? Eredeti

Olajfestmény-e, vagy olajnyomat? stb. Olajfestmény

Ki festette és mikor? Kővári nevű kolozsvári festő

Mesterjegye: (a festő kézjegye, esetleg évszáma) F. Kővári E. 1876.

Műemléknek tekinthető-e az oltárkép? Nem

Voltak-e, vagy vannak-e az oltárképen kívül más képek, vagy szobrok a templomban? Az oltárkép alatt 12 bemeszerűben a 12 apostol képe az oltár felépítményének alján.

Szerzőjük, mesterjegyük, melyik korból valók, anyaguk, kit vagy mit ábrázolnak? A 12 apostol képét Demeter Robert marosvásárhelyi festőművén festette 1907-ben.

Műemlék-számba vehetők-e? Nem

18. A szószék.

Mikor készült? 1876-ban

Alkotója: .....

Anyaga: (kő, márvány, fa, stb.) Fa

A szószék faragványa, díszítése, Van-e rajta ábrázolás, mit vagy kit ábrázol, keresztyén jelképek? ~~A szószék felett lapos koronna van kifaragott galambbal~~. Díszítése (festése) mint az oltáré: fehér, kék és arany.

Van-e a szószéknek sátora (baldachinja), milyen a díszítése, milyen ábrázolás van rajta, jelképek? Van. Belső felén, középen egy kiterjentett szárnyú galamb van kifaragva. Díszítése: fehér, kék és arany.

Műemlék-számba vehető-e a szószék? Nem

19. Oltárterítők, szószékterítők, oltári párnák.

Vannak-e régi oltár- és szószékterítők, oltári párnák? Régiek nincsenek

Ezeknek leírása, anyaga: .....

Mivel van hímezve, szőve? .....

Van-e rajta ábrázolás, ige, felírás, vagy díszítés, milyen jelképekkel? (mit ábrázol, felirata) .....

Népi eredetű díszítések-e? .....

Milyen korból valók? .....

+ egy fekete sekyem terítő szerepel. Ezen egy kereszt van kivarrva, a csipketerítőn pedig egy kehely. Ezenkívül van egy fehér gyolcsterítő, mellyel az úrvacsorakor van az oltár leteritve.

Ki volt a készítőjük, tervezőjük? (csak ha ismeretes)

A templomi terítőkészlet megfelel-e a liturgikus követelményeknek? (Oltárterítők és szószékterítők színei?) Csak fehér és fekete van

Oltárterítőt és szószékterítőt mikor milyent használnak? Oltárterítő állandóan egy spanyolcsipke terítő, kivéve a bőjti időszakot, amikor

Van-e rajtuk ábrázolás vagy felírás és mi? Felírás nincs az oltártegy. A szószékterítőn az egyiken egy galamb van kivarrva csőrében zöld ággal, a másikon: „Uram szeretem a te házadban való lakásomat" és az „Örülj mi szívünk..." ének első verse.

Beborítja-e egészen az oltárt? Be

Az oltárlapra használnak-e külön terítőt, vagy nem? Úrvacsorakor a fent említett fehéret, ez van az edények alá

Az oltári edények alá tesznek-e ú. n. korporálét, vagy nem?

Ezek leírása.

Vannak-e úrvacsorai edényterítők? Egy hímzett kék sekyem edényterítő van,

Ezek színe, anyaga, díszítése, ábrázolása, jelképei, felírásai, stb. rajta egy kehely van kivarrva.

20. Liturgikus egyházi, vagy régi papi ruhák. (Albák, kazulák, stb.)

Anyaguk, készítési idejük, készítőjük, díszítésük, ábrázolásuk, jelképeik? Nincsenek

21. Oltári és templomi szőnyegek.

Anyaguk, szövésük, díszítésük, ábrázolásaik, jelképeik, tervezőjük, adományozójuk (csak ha ismeretesek), a készítés ideje, a szőnyeg állapota, hol és mikor használják? Az oltár lépcsőn és a szószék lépcsőn van egy gyapjú szőnyeg és a padsorok közt egy kenderből szőtt futó szőnyeg. Mind házi szövésűek s a helybeli szőnyegszövetség adományai 1933-ból.

22. Oltári térdeplők.

Anyaguk, formájuk, díszítésük, ábrázolásaik? Fa, gyapjú szőttessel bevonva.

Készítési idejük:

23. Az oltárt hogyan világítják?

(Égő gyertyákkal, villanygyertyákkal?) Égő gyertyákkal

24. Az oltárt hogyan díszítik?

Vázákkal, virágokkal? Vázákban levő élővirágokkal

25. A keresztelő medence.

Mikor készült? 1875

Alkotója: ?

Mérete: a belső átmérője 32 cm

Anyaga: (márvány, kő, műkő, fa, vas, stb.) Kő

Formája: Kör

Van-e rajta díszítés, ábrázolás, keresztyén jelképek, felírás, az ábrázolás mit ábrázol, mi a felirata? Nincs

Műemlék-számba vehető-e? Nem

26. A padok.

Vane- külön lelkészi pad, vannak-e külön presbiteri padok, oldalpadok (stallumok)? Külön 3 személyes pad van a lelkések számára

Külön pad a lelkészi család részére van-e? van

Faragványosak-e, díszítésük, ábrázolásuk? Nem

Vannak-e rajtuk keresztyén jelképek? Nincsenek

Mely korból valók? A hetvenes évekből

Műemlék-számba vehetők-e? Nem

A gyülekezeti padok.

Mikor készültek? A multszázad hetvenes éveiben

Van-e a padokon díszítő faragás, vagy díszítő festés, díszítő ábrázolás, vagy jelképek? Nincs

AZ ORGONA.

27. Van-e a templomnak orgonája? Van, 8 változatú, pedálos.

Hány játékos az orgona? egy

Az összes regiszterek felsorolása név szerint: Salicional 8, Flota 4 Octav 4, Mixtur 3 sor, Gamba 8, Principal 8 Bordun 16, Subbass 16.

Mikor és ki építette az orgonát? Einschenk Károly, Brassó, 1900.

Műtörténeti értéket képvisel-e az orgona? Nem

1850 előtt épült-e, vagy azután? azután

Csuszkaládás-e az orgona? Igen

Milyen a homlokzata (prospekt)?

Vannak-e rajta ábrázolások, jelképek, felírások és mi? Nincsenek

Kérünk fényképet a nagy, vagy történelmileg értékes orgonákról.

URVACSORAI ÉS KERESZTELŐ EDÉNYEK.

28. Urvacsorai edények.

Ostyatartó szelencék (cibóriumok) Nincsenek

Anyaguk: (arany, ezüst, fém, stb.)

Mesterjegyük és hitelesítő jegyük: (kérjük mellérajzolni a jegyeket)

Formájuk, díszítésük, ábrázolásaik, keresztyén jelképek, igei feliratok, adományozási feliratok, évszámok, készítési idejük, mesterük, esetleg adományozójuk. (Nagyon vigyázzunk, hogy az adományozási évszámot ne tévesszük össze a mű szereztetési idejével.)

Műértékek-e?

Ostyaosztó tányérok (paténák) 1 drb. sárgaréz

Anyaguk: (arany, ezüst, fém, stb.) 1 " ezüst

Mesterjegyük és hitelesítő jegyük: (kérjük mellérajzolni a jegyeket)

Formájuk, díszítésük, ábrázolásaik, keresztyén jelképek, igei feliratok, adományozási feliratok, évszámok, készítési idejük, mesterük, esetleg adományozójuk. (Nem tévesztendő össze az adományozás ideje a készítés idejével.)

A sárgarézből valón „Borsos Erzsébet" felirat van.
A ezüstből valón az 1911. s évszám van bevésve.

Műértékek-e? Nem

Urvacsorai kelyhek:

Anyaguk: (arany, ezüst, fém, stb.) egyik ezüst ezüst vörösréz talppal, a másik ezüst, belül aranyozva.

Mesterjegyük és hitelesítő jegyük: (kérjük mellérajzolni a jegyeket)

Formájuk, díszítésük, ábrázolásaik, keresztyén jelképek, igei feliratok, adományozási feliratok, évszámok, készítési idejük, mesterük, esetleg adományozójuk.) A vörös réz talpas ezüst kehely talpan belül az a felirat van bevésve: „Acelae. Selken. Restauratus Die 2 Mens Augusti A ~ o 1733."

A másik belül aranyozott kehely felirata: „Emlék Amerikából 1911." De csak az árát küldték Amerikából ott élő zselyki magyarok. A kehely Budapestről való Polgár K. ékszerésztől.

Műértékek-e? Az első talán.

Beteg úrvacsoraosztó kelyhek.

Leírása, mint a kelyheknél. Nincsenek.

Urvacsorai borkancsók.

Anyaguk: (arany, ezüst, fém, stb.) Egy ezüst. Egy réz.

Mesterjegyük és hitelesítőjegyük: (kérjük mellérajzolni a jegyeket.)

Forájuk, díszítésük, ábrázolásaik, keresztyén jelképek, igei feliratok, adományozási feliratok, évszámok, készítési idejük, mesterük, esetleg adományozójuk. Az ezüst (belül aranyozott) kancsó 2 literes „Emlék Amerikából 1911" felirattal, mint a fenti kehely.

A másikon nincs semmi felirat.

Műértékek-e? Nem.

29. Keresztelő kannák, keresztelő tálak.

Anyaguk: (arany, ezüst, fém, stb.) Kanna nincs. Egy óntálvan.

Mesterjegyük és hitelesítőjegyük: (kérjük mellérajzolni a jegyeket.)

Formájuk, díszítésük, ábrázolásaik, keresztyén jelképek, igei feliratok, mesterük, készítési idejük, esetleg adományozójuk. (Nem tévesztendő össze az adományozási év a készítés idejével.)

Műértékek-e? Nem.

OLTÁRI FELSZERELÉSEK.

30. Feszületek, keresztek Nincsenek

Anyaguk:

Mesterjegyük, hitelesítőjegyük:

Formájuk, díszítésük, esetleges ábrázolásaik, keresztyén jelképek, igei feliratok, mesterük, készítési idejük, adományozóik.

Műértékek-e?

31. Oltári gyertyatartók.

Anyaguk: 2 drb. fából van. A többi közönséges sablonos gyertyatartó fémből.

Mesterjegyük, hitelesítőjegyük, készítési idejük, mesterük, esetleg adományozójuk.

Díszítésük, ábrázolásuk, jelképek, feliratok. a sokáros

Műértékek-e? Nem.

32. Műérték jellegű oltári virágvázák. Nincsenek

Anyaguk:

Mester- és hitelesítőjegyük, formájuk, készítési idejük, díszítésük, ábrázolásaik, mesterük, esetleg adományozójuk.

33. Csengettyük, csengettyüs gyüjtőperselyek. Nincsenek

Anyaguk, formájuk, készítési idejük, díszítésük, ábrázolásaik, mesterük.

34. Perselyek, gyüjtőládák.

Anyaguk, formájuk, díszítésük, ábrázolásaik, mesterük, feliratok, készítési idejük. Egy fa láda van 1828-ból.

RÉGI BIBLIÁK, IMÁDSÁGOS ÉS ÉNEKESKÖNYVEK.

35. Régi oltári bibliák.

Kiadási idejük, illusztrációjuk (fametszet, rézmetszet stb.), bekötési táblájuk, díszítésük, ábrázolásaik, készítési idejük? Nincsenek

36. Régi oltári agendák és imádságos könyvek.

Kiadási idejük, illusztrációjuk (fametszet, rézmetszet stb.), bekötési táblájuk, díszítésük, készítési idejük, szerzőjük? Egy „Agenda Sacra" az erdekyi evang. egyházak használatára. Német nyelvű, 1748-ból. Egy kéziratos Agenda, magyar nyelvű évszám nélkül

37. Régi templomi énekeskönyvek.

Szerzőjük, kiadási idejük, illusztrációjuk (fametszet, rézmtszt, hagjgyzésük stb.), bekötési táblájuk, díszítésük. ábrázolásaik, készítési idejük?

38. **Régi templomi dallamos (korál) könyvek.**

Leírása mint az énekeskönyveknél.

A TEMPLOM KÜLSŐ TERE, KÖRNYÉKE.

39. **Parkozott-e a templom környéke?**

Fákkal, díszbokrokkal, virágágyakkal díszített-e? Igen

40. **Van-e a templomnak kriptája?** Nincs

Nevezetesebb halottak. Műértékű síremlékek, sarkophagok, azokon lévő ábzásolások, faragványok, díszítések, keresztyén jelképek.

41. **Van-e a templom körül temető?** Nincs

vagy sírhelyek, ezek között értékesebb műemlékek, nevezetesebb halottak, síremlékek, műértékű ábrázolások, díszítések, keresztyén jelképek

TEMETŐK.

42. **Van-e az egyháznak temetője?** Van.

Vannak-e abban nevezetesebb műemlék jellegű síremlékek, nevezetesebb ábrázolások, szobrok, domborművek és kit, vagy mit ábrázolnak, feliratok, milyen korból valók, alkotóik. Nincsenek

A TEMPLOMMAL VONATKOZÁSBAN ÁLLÓ SZEMÉLYEK.

43. **Kik azok, akik a templom építésénél, berendezésénél, felszerelésénél kimagaslóbb érdemeket szereztek?** Hunyadi Imre, aki 1858-1867 rektor és vikárius, majd 1877-1908-ig lelkész volt Zelyken.

44. **Nevezetesebb régi lelkészek, püspökök,**

akik az egyházközségben működtek. Fogarasi József 1785-1806. és Fogarasi Mihály 1806-1816.

45. **Nevezetesebb világi egyházi férfiak,**

felügyelők, másodfelügyelők, gondnokok, alapítványtevők, stb.

46. **Jelenlegi lelkész, lelkészek neve.** Mikola János

A jelenlegi egyházfelügyelők, gondnokok neve, Magyarosi András m. felügyelő. Berszenei Mihály I., Hunyadi Ádám II. gondnok.

FÉNYKÉPEK.

47. **Fényképfelvételeket kérünk**

a templom külsejéről, belsejéről, oltáráról, műemlékjellegű műkincseiről. Úrvacsorai és keresztelő edényeiről stb.

A fényképeket a fény- és árnyék játékában kérjük felvenni. A megvilágítás a tárgyakat is a fény és árnyék kiemelő hatásában érje.

(24/18 cm. 2 drb fénykép a templom külsejéről és belsejéről)

KUTATNIVALÓK.

48. **Kérjük a Lelkész Urakat, hogy a templom és a paróchia padlásait, sekrestyéjét, lelkészi hivatalait, irattárát, szekrényeit, lomtárát, félszereket, kamarákat kutassák át,**

hogy nincsenek-e használaton kívül helyezett régi templomi felszerelések, feszületek, keresztek, képek, szobrok, edények, bibliák, énekeskönyvek, perselyek, gyüjtőládák stb. Restaurálhatók-e ezek? Kivétel nélkül minden kimustrált, vagy kiselejtezett tárgyról kérünk rövid leírást, feltehető ugyanis, hogy ezek között felbecsülhetetlen műértékeket menthetünk meg egyházunk és a kultúra számára. (Esetleg költségünkön leutaznánk megtekintésük végett a szükséges restauráció céljából.) ....

A TEMPLOM ÉS A GYÜLEKEZET.

49. **Milyen ünnepeken van istentisztelet?** Karácsony, óév, ujév, vízkereszt, Krisztus bemu+

50. **Milyen liturgia szerint folyik az istentisztelet?** A szászországi egyház által kiadott a-genda szerint

51. **Van-e a gyülekezetnek régi liturgiája?** Nincs

Használatban van-e? ....

52. **Melyek a gyülekezet által legkedveltebb énekek általában?** ....

(Adventben, karácsonykor, ó-év és újévkor, vízkeresztkor, böjtben, nagycsütörtökön, nagypénteken, husvétkor, pünkösdkor, szentháromságkor és a szentháromsági vasárnapokon, a reformáció ünnepekor, bűnbánati napon, halottak napján, az egyházi esztendő végén, kereszteléskor, úrvacsora vételkor, esketéskor, temetéskor stb.) ....

Áldott az egek Ura... Mennyből jövén az angyalok...
Ez esztendőt megáldjad... Krisztus ártatlan bárány....
Jézus e világ bűneért... Oh feltámadt győzőnk...
Jövel Szentlélek Úristen.... Keresztyénül szerénységgel....
Légy csendes szívvel... Ha az élet terhe csüggeszt...
Hogy kedvedben maradhassak...
Készítsd magad kedves lélek..... A bölcs teremtő Úr Isten..
Elvégeztem életemet.....

53. **Melyek a legkedveltebb dallamok,**

milyen énekek dallamára énekelnek legtöbbször? Mint a szép híves patakra...
Ki csak Istenre dolgát hagyja... Mennyből jövök most hozzátok...
E világ nagy ékessége... Tündöklő hajnali csillag...
Krisztus ártatlan bárány... Szívem szerint kívánom....
Isten oh szent Isten... Erős várunk... Most nyugosznak az erdők... Kegyes fénysugár vezess...

54. **Milyen énekeskönyvet használt a gyülekezet**

az idők folyamán, (ha lehet, a XVII. századtól kezdve)?
A kimutatható legrégibb gyülekezeti énekeskönyv a Dunántúli Énekeskönyv brassói kiadása 1858-ból

55. **Melyik énekeskönyvet használják?** Ezt és ennek későbbi kiadásait használják ma.

56. **A ma használt énekeskönyvben foglalt énekeken kívül énekel-e mást is a gyülekezet?**

Ha igen, kérjük a leírt éneket a szerző nevével, dallamjelzéssel és a szereztetési év megjelölésével megküldeni. ....
Nem

+) tatása a templomban, Nagypéntek, húsvét, áldozócsütörtök, pünkösd, Péter és Pál, reformáció ünnepe.

Egyházi énekkar: Nincs

Egyházi zene: 18 tagból álló egyházi fúvószenekar van, mely az ünnepélyesebb istentiszteleteken s a temetéseken, olykor a lakodalmakon működik közre.

57. A gyülekezetben milyen helyi szokások kapcsolódnak a templomhoz?

Az anya, kinek újszülött gyermeke van, 4 hétig a szülés után sehova nem megy ki a házból. Ekkor új szülött gyermekével a templomba megy először.

58. A gyülekezet templomi ájtatosságára jellemző adatok.

(Templomjárással kapcsolatos szokások, történetek, különös tekintettel a népszokásokra és figyelemmel a gyülekezet nemzetiségére és népviseletére.)

A templomi padokban férfiak és nők korszerint ülnek, elöl a legöregebbek. A templomból távozás akként történik, hogy korszerinti sorrendben előbb a nők távoznak, azután a férfiak szintén korszerinti sorrendben a lelkésznél előbb.-

59. Voltak-e, vagy vannak-e valamiféle népszokások egyházi ünnepkor, vagy egyéb ünnepi alkalmakkor. Ó-és új év közti éjfélkor az egyházi fúvószenekar a templom előtti téren búcsúztatja az óévet s üdvözli az újévet; a legénysereg a toronyban ugyanilyen tárgyú egyházi énekeket énekel s elénekli a Himnuszt. Mindezt harangozó előzi meg és végzi be.- Az offertoriumnak a kerentelő körei lett tányérba gyűjtésnek, amikor is mindenki oda járul megkerülve az oltárt. Ezalatt is a fúvószenekar játszik.

60. Kérünk a jellegzetesebb gyülekezeti életről, vagy gyülekezeti szokásokról és szórványéletről fényképeket és leírásokat, rövid ismertetéseket.

A lelkész urakat arra kérjük, hogy amennyiben valamely kérdés után a feleletre szánt hely kevés, úgy szíveskedjenek a pontszámra és a kérdésre való hivatkozással egy külön mellékleten válaszolni az egyházközség nevének a feltüntetésével.

Zselyk, 1943 junius hó 19 n.

Mikolafácz
lelkész.

Felelős kiadó: Vass János — Bethlen Rt. Műsz. igazgató: Lombár László.

362

Z s e l y k /Besztercenaszód-m./

Anyaegyházközség 494 lélekszámmal. Mai temploma 1867-ben épült. Ezen a helyen állt egy régi templom is, de erről nem maradtak fenn adatok, csak annyit tudunk róla, hogy a tornya külön állt és ehhez a régebbi toronyhoz épült hozzá az uj templom. Két harangja van : az egyik 1675-ből származik. A templom alaprajza téglalap alaku, ötszögü oltártérrel. Belső hossza 30 m, szélessége 11 m, magassága 14 m, befogadóképessége 500 személy 430 ülőhellyel, amiből 38 a karzaton van. Belső fala sima fehér, csak az orgonakarzat alatt van két faoszlop. Felépitményes oltárán a kép két oldalán ajtószárny szerü oltárrészek vannak, fent timpanon, fehér, kék és arannyra festve. Oltárképe Krisztust ábrázolja kehellyel, Kőváry E. kolozsvári festő müve 1876-ból. Az oltárkép alatt, a felépitmény alján 12 bemélyedésben a 12 apostol képe van, melyeket 1907-ben festett Demeter Róbert marosvásárhelyi festőművész. A szószék az oltártól balra áll, szintén fából készült ésszinezése is az oltáréhoz hasonló. 8 játéku orgonáját Einschenk K./Brassó/ épitette 1900-ban. Urvacsorai edényei ezüstből és rézből vannak. Emlitésre méltó egyik vörösréz kehely 1733-ból. Ezüst kelyhet és borkancsót az amerikai magyarok ajándékoztak 1911-ben. Nagy érdemeket szerzett a templom épitése körül Hunyadi Imre, aki 1858-1867 közt rektor és vikárius, majd 1877-1908-ig lelkész volt Zselyken. Régebben itt müködtek Fogarasi József és Fogarasi Mihály. A jelenlegi lelkész Mikola János, egyházközségi felügyelő Magyarosi András, gondnokok: Bezsnei Mihály és Hunyadi Ádám.

Z s e l y k./Sajónagyfalu u.p./

Tiszai egyházkerület.Erdélyi egyházmegye. Besztercenaszód vm.

Anyaegyház, községi jelenleg 494 lélekszámmal. Az egyházközség a reformáció korában alakult. Régi temploma használhatatlan állapotba jutott., ezért az egyházközség 1862 -ben elhatározta,hogy uj és nagyobb templomot épit.Ennek és az 1802-1804-ben épült torony javitásának a költsége 2110 o.é. frt. volt. A szükséges anyagot az egyház adta.Ennek értékét leszámitva az épitőmesternek 3023 frt.27 kr.-t fizetett a torony javitásáért pedig 905 fr. 78 kr.-t.A költségek fedezetére a hivek 1863-1864-ben minden gabonából dézsmát, /1/10/ részt adtak, valamivel a Gusztáv Adolf egylet is hozzájárult. A templomot Lenk Vilmos épitőmester épitette 1866-1867-ben. A régi templomról adatok nem maradtak fenn. Ellenreformáció és üldözés Zselyken nem volt.

Alaprajza téglalapos, ötszögü oltártérrel, belsőhossza 30m, belső sz. szélessége 11m. belső magassága 14 m bef. befogadó képessége 400 személy.Ülőhelyeinek száma 430, ebből a földszinten van 392, a karzaton 38. Mennyezete boltozatos tégláből épült 3 karzata van, 1 az oltárral szemben, 2 a hosszfalak mentén.

~~Oltárraxfelépitxényesxoltárxképpelx1876-banxkészültxAzxoltárképtölx jobbraxésxbalrax~~

Oltára felépitményes szárnyas oltár képpel.Az oltárkép alatt a predellában 12 bemetszésben a 12 Apostol képe.Az oltárkép Krisztust álló alakban, kezében kehellyel ábrázolja. Olajfestmény. Kőváry nevü kolozsvári festőmüvész alkotása 1876-ból.Mesterjegye: F. Kőváry E. 1876. ~~Azxoltárképxx~~ A 12 Apostol képét Demeter Róbert marosvásárhelyi festőmüvész festette 1907-ben. Szószéke 1876-ban készült fából. A szószék diszitése és festése azonos: fehér, kék és arany szinekben.A szószék sátorán a Szentlelket ábrázoló fehér galamb van kifaragva,

Ostyatartó szelencéje nincsen. Ostyaosztó tányérja 2 darab van, anyaguk ezüst és réz.Urvacsorai kelyhe közül az egyik vörösréztalpas ezüst kehely, a következő felirat van belevésve:"Aeclae Selken Restauratus Die 2 Mens Augusti Ao 1733." A másik belül aranyozott ezüst kehely a következő felirattal: "Emlék Amerikából 1911." Csak az árát küldték Amerikából az ott élő zselyki magyarok, a kehely Budapesten készült. Urvacsorai borkancsója 2 darab van, egy ezüst és egy réz.

Keresztelőmedencéje kőből épült 1875-ben, padjai a 70-es évekből valók külön 3 személyes pad van a lelkészek számára. A templom épitésénél és berendezésénél érdemeket szerzett:Hunyadi Imre,aki 1858-1867-ig rektor és vikárius volt, majd 1877-1908-ig Zselyk lelkésze volt.Régi lelkészek közül nevezetesebbek:Fogarasi József /1785-1806/és Fogarasi Mihály /1806-1816/Jelenlegi lelkésze: Mikola János., alesperes. A jelenlegi ~~egyház~~ felügyelő Magyarosi András m.felügyelő. Gondnokok:Bezsnei Mihály és Hunyadi Ádám.

~~Z s e l y k ./Sajónagyfalu u.p./~~
~~Tiszai egyházkerület. Erdélyi egyházmegye.~~
~~Besztercenaszód v.m.~~

Az egyháznak 18 tagból álló egyházi fuvós zenekara van, mely ünnepélyesebb istentiszteleteken és ~~temetéseken~~ a temetéseken, olykor a lakadalmakon müködik közre.

~~Z s e l y k . u.p. Sajónagyfalu. Besztercenaszód v.m.~~

Két harangja van, az értékesebb az 1675-ben készült harang, melynek sulya 83 kg., felirata:"Ez harangot csináltata Majorosi János 1675."

Van egy régi Agenda "Agenda Sacra", mely az erdélyi ev. egyházak használatára készült, 1748-ból valók./Német nyelvü/És van egy kéziratos"Agenda" ~~xxx~~ évszámnélkül, /magyar nyelvü/.

A templom környéke fákkal, diszbokrokkal, virágágyakkal diszitett.

Az egyháznak saját temetője van.

8 játékú orgonáját Einschenk K. (Brassó) 1900-ban épitette.

Z s e l y k ./Sajónagyfalu u.p./

T szai egyházker.Erdélyi egyház m.Besztercenaszód vm.

Az anya kinek ujszülött gyermeke van, 4 hétig a szülés után nem megy ki a házból. Ekkor ujszülött gyermekével a templomba megy először.

A templomi padokban férfiak és nők korszerint ülnek ki elől a legöregebbek. A templomból távozás akként történik, hogy korszerinti sorrendben előbb a nők távoznak, azután a férfiak, szintén korszerinti sorrendben a lelkésszel élükön.

Az ó és uj év közti éjfélkor az egyházi fuvószenekar a templom előtti téren bucsuztatja az óévet és üdvözli az ujévet; a legénysereg a toronyban ugyanilyen tárgyu egyháziénekeket énekel és elénekli a Himnuszt.Mindezt harangszó előzi meg és végzi be.-Az offertoriumok a keresztelőkőre tett tányérba gyüjtetnek, amikor is mindenki odajárul, megkerülve az oltárt. Ez alatt is a fuvószenekar játszik.

Karácsonyestéjén u.n. "angyaljárás" van. Fehérbe öltözött, maszkot viselő"angyalok" ostort pattogtatva mennek az ismerősök, rokonok házaihoz, ahol gyermek van; ott a gyermeket előbb megfélemlitik, térdre kényszeritik, s azután a magukkal hozott dióval,mézeskaláccsal megajándékozzák.-

Húsvét 2.napján d.u. szokásban van a "Kakas-törés".-A reggeli öntözödést az ifjak testületileg, vagy legalábbis csoportokban végzik.

Pünkösd szombatján a templomban és környékén fiatal előtte való napon kivágott hársfákat állitanak be. Ugyanakkor az egyházi és községi előljárók, az ifjusági tisztviselők háza elé szintén beállitanak egy-egy hársfát. Mindez énekszó mellett megy végbe.

Temetéskor a koporsó behantolása után a gyászoló család "szószólója" a következő köszönőbeszédet intézi a halotti gyülekezethez:"Tiszteletre méltó Tiszteletes Ur, Kántor ur Nemes Zenekar, Férfiak és Asszonynépek, kik kik a temetésen / ilyen szép számmal, vagy ilyen kevesen/megjelentek.A szomoru felek igen hálaadó szivvel veszik énáltalam, hogy nem sajnáltátok sajnálottak elmenni az ó szomoru házokhoz, halottjokat felvenni, elkisérni Istennek anyaszentegyházába, ottan megadni neki a Tiszteletes Ur által az utolsó tiszteletet; onnan viszont felvenni és kikisérni ide a hallgatás helyére, Istennek veteményes kertjébe;itt megadni a testet a földnekporába, melyből vétetett vala.-Azt kivánom, hogy nyujtassa meg Isten testére való nészt abban a sirboltban, melybe tétetett, mind az itéletnek napjáig, lelkét pedig vigye a dicsőültek országába, sz örvendezők sergébe.-Rajta kesergő társát /vagy/ szüleit, /vagy/gyermekét stb.vigasztalja meg Isten az ő hathatós vigasztalásával.Kigyelmeteket pedig őrizze meg Isten minden hirtelen való változástól és áldja meg fejenként a tisztességtételért. Azt Kivánom."

A beszéd után az egyház első gondnoka, aki a lelkész kiséretében minden temetésen jelen van, ugyanezen szavakkal válaszol megfelelő módositásokkal. Az ő befejező szavai onnan kezdve, hogy".. ..Rajta kesergő társát stb.... vigasztalja meg Isten az ő hathatós vigasztalásával..." a következők:"Kigyelmed köszönő szavaira pedig azt felelem, hogy ezen tiszteséget és fáradságot szivesen cselekedtük, mivelhogy vallásos keresztyén kötelességünk igy kivánja."-

A 57. pontkér folytatás. Zselyk.

Karácsony estéjén u.n. „angyaljárás" van. Fehérbe öltözött, mankót viselő „angyalok" ostort pattogtatva mennek a ismerősök, rokonok házaihoz, ahol gyermek van; ott a gyermekek előtt megjelennek, térdre kényszerítik s azután a magukkal hozott dióval, mézeskaláccsal megajándékozzák.-

Húsvét 2. napján d.u. szokásban van a „Kakas-lövés". - A reggeli öntözködést az ifjak testületileg vagy legalább is csoportokban végzik.

Pünkösd szombatján a templomban és környékén fiatal, (az oltár) előtte való napon kivágott hársfákat állítanak be. Ugyanakkor az egyházi és községi elöljárók, az ifjúsági tisztviselők háza elé minden beállítanak egy-egy hársfát. Mindez ének szó mellett megy végbe.-

Temetéskor a koporsó behantolása után a gyászoló család szónoklója „a Következő–köszönő-beszédet intézi a halotti gyüle-

./.

2)

Kezethez: „Tiszteletre méltó Tiszteletes Úr,
Kántor Úr, Nemes Zenekar, Férfiak és
Asszonyságok, kik a temetésen (ilyen szép
számmal, vagy ilyen kevesen) megjelentek.
A szomorú felek igen hálaadó szívvel
veszik ez által, hogy nem sajnálták
eljönni az ő szomorú házokhoz ha-
lottjokat felvenni, elkísérni Istennek
anyaszentegyházába, ottan megadni néki
a Tiszteletes Úr által az utolsó tiszteletet;
onnan viszont felvenni és kikísérni
ide a hallgatás helyére, Istennek veté-
ményes kertjébe; itt megadni a testet
a földnek porába, melyből vétetett
vala. – Azt kívánom, hogy nyugtassa
meg Isten testére való nézt abban
a sírboltban, melybe tétetett, mind
az ítéletnek napjáig; lelkét pedig
vigye a dicsőültek országába az örven-
dezők seregébe. Rajta keserge-
társát, (vagy) szüleit, (vagy) gyermekét
stb. vigasztalja meg Isten az ő hat-
hatós vigasztalásával.

Kigyelmeteket pedig őrizze meg Isten
minden hirtelen való változástól és áldja
meg fejenként a tisztességtételért.
Azt kívánom!" —

E beszéd után, a egyház elő gondnok,
aki a lelkész kíséretében mindenkor teme-
tésen jelen van, ugyanazon szavakkal vá-
laszol megfelelő módosításokkal
a ő befejező szavai ámen kérve, hogy
[illegible] társát stb. — —
— . . . — Rajta [illegible] Isten az ő hathatós viga-
"vigasztalja meg!" a következők: „Kegyel-
[illegible] . . .
mes köszönő szavaira pedig azt fe-
lelem, hogy ezen tisztességet és fáradsá-
got szívesen cselekedtük, mivelhogy
vallásos keresztyén kötelességünk így
kívánja." —